

MELKZIEKTE NIET ALTIJD DE OORZAAK

Downer koeien: nog steeds een onderschat probleem

Het probleem van downer koeien is bijna net zo oud als de melkveehouderij zelf. Elk bedrijf krijgt wel eens met deze situatie te maken. De eerste gevallen van melkziekte werden in 1793 beschreven. Destijds werd geadviseerd om koeien te laten zweten met dekens en warmtekruiken. In 1814 werd deze therapie vervangen door een koude douche en insmeren met alcohol en cayennepeper. Pas in 1925 ontdekte men dat dergelijke koeien een calciumtekort hadden, waarna het calcium-infuus werd geïntroduceerd, dat vandaag de dag nog steeds gebruikt wordt.

Tekst en beeld: Danique Bens, dierenarts herkauwers bij adVee Dierenartsen

Ondanks dat er veel vooruitgang is geboekt in de behandeling, wordt er vaak nog traditioneel gehandeld, waardoor achterliggende oorzaken soms worden gemist. Het blijft een uitdaging die aandacht verdient.

Wat is een downer koe?

De term downer koe wordt gebruikt voor koeien die zelfstandig niet meer kunnen staan. Er bestaan diverse oorzaken voor deze aandoening, zoals een zware afkalving, melkziekte, leververvetting, mastitis of trauma, bijvoorbeeld door zenuw- of spierbeschadiging en botbreuken.

Oorzaken: niet altijd een calciumtekort

De meest voorkomende oorzaak van downer koeien blijft melkziekte, veroorzaakt door een calciumtekort. Dit tekort treedt meestal op rondom het afkalven, omdat koeien meer calcium gebruiken voor melkproductie dan zij uit het voer kunnen opnemen of uit de opslag in het bot kunnen vrijmaken. Calcium wordt in het lichaam gemobiliseerd door vitamine D en het bijschildklierhormoon. Sommige koeien kunnen snel calcium vrijmaken en daardoor het tekort overbruggen. Oudere koeien

daarentegen, hebben moeite met deze mobilisatie en gaan hierdoor letterlijk onderuit.

Vroeger werd er altijd een dierenarts gebeld die een calcium-infuus gaf, maar tegenwoordig behandelen veel veehouders zelf. Toch zien we in de praktijk nog vaak gevallen waarbij een andere oorzaak een rol speelt of waarbij de melkziektebehandeling verbeterd kan worden om de slagingskans te vergroten.

Het stellen van de juiste diagnose is essentieel en vereist dat de koe in haar geheel wordt bekeken. Controle op koorts en uierontsteking is noodzakelijk om deze aandoeningen snel uit te sluiten. Bloedonderzoek is belangrijk om vast te stellen of er sprake is van calcium-, fosfor- of magnesiumtekorten en om de mate van eventuele spierschade te bepalen. Trauma's kunnen lastig te herkennen zijn, zeker na een zware verlossing, maar spelen soms een cruciale rol.

Behandeling

Wanneer een koe langdurig blijft liggen, ontstaan snel spier necrose,

spierafbraak en zenuwknelling. De situatie verslechtert hierdoor snel, waardoor een snelle en gerichte behandeling essentieel is.

Bij calciumgebrek blijft het infuus de eerste stap in de behandeling. Hoewel dit snel resultaat geeft, dalen calciumwaarden snel opnieuw onder de benodigde drempel. Daarom moet aanvullend oraal calcium toegediend worden via bolussen, drenchen of kan worden gekozen voor een injectie met calcium, om langdurige ondersteuning te bieden.

Naast calcium speelt ook fosfortekort regelmatig een rol. Als fosfortekort onbehandeld blijft, eet de koe onvoldoende om het calciumniveau op peil te houden. Een pijnstillertje en ontstekingsremmer kunnen helpen om de koe sneller weer aan het vreten en uiteindelijk weer aan het staan te krijgen. Daarnaast kunnen bepaalde vitaminepreparaten de stofwisseling stimuleren.

Het gebruik van een heupklem, vaak ingezet om koeien te verplaatsen of overeind te helpen, kan pijnlijk en schadelijk zijn. Een versleepmat biedt hierbij een veiliger alternatief. Het is ook belangrijk dat een liggende koe een zachte plek met voldoende grip krijgt en regelmatig van zijde wordt verwisseld om doorbloeding van spieren te verbeteren. Daarnaast moeten drinkwater en voer dichtbij beschikbaar zijn om de koe via haar voeding te ondersteunen.

Wanneer koeien langdurig blijven liggen en er geen onderliggende aandoeningen zijn, kan een therapeutisch koebad effectief zijn. Door warm water en ondersteuning kunnen koeien makkelijker staan en verbetert de spierconditie snel.

Preventie

Een calciumtekort verhoogt ook het risico op andere aandoeningen, zoals slepende melkziekte, lebmaagdislocatie, vastzittende nageboorte, uierontsteking, baarmoederontsteking, verminderde vruchtbaarheid en vervroegde afvoer. Calcium speelt een cruciale rol bij diverse fysiologische processen; een tekort tast productie en gezondheid duidelijk aan. Terwijl klinische melkziekte incidenteel zichtbaar wordt, is subklinische melkziekte vaak een verborgen, maar omvangrijk probleem.

Een uitgebalanceerd transitierantsoen rondom het afkalven is essentieel voor preventie. Koeien met verhoogd risico, zoals oudere dieren, koeien met een tweelingdracht, vette koeien en hoogproductieve dieren, verdienen extra aandacht en ondersteuning tijdens de transitieperiode.

Bewustzijn vergroten

Ondanks het veelvuldig voorkomen van melkziekte wordt het probleem soms als normaal ervaren of als onbesproken onderwerp vermeden. De dierenarts wordt minder snel betrokken, waardoor bedrijfsblindheid kan ontstaan. Dit benadrukt het belang van regelmatige evaluaties en open communicatie met de dierenarts en andere adviseurs. Het bespreken van melkziekte als thema binnen studieclubs of bedrijfsbezoeken helpt om bewustzijn te vergroten en preventieve maatregelen structureel te implementeren.

Het regelmatig analyseren van bedrijfsgegevens over melkziekte en aanverwante problemen helpt om trends zichtbaar te maken en effectief in te grijpen. Kleine aanpassingen in voeding, management en omgang kunnen hierbij een significant verschil maken. Door pro-actief te handelen en tijdig problemen te herkennen, verbeteren melkveehouders niet alleen het welzijn van hun dieren, maar ook de algehele bedrijfsprestaties.

Kortom, downer koeien blijven een belangrijk aandachtspunt in de melkveehouderij. Door een brede aanpak van behandeling, preventie en bewustwording kan het aantal gevallen verminderen en de gezondheid en productiviteit van het melkveebedrijf duurzaam verbeteren. •

Wanneer koeien langdurig blijven liggen en er geen onderliggende aandoeningen zijn, kan een therapeutisch koebad helpen de koe sneller weer overeind te krijgen.

ADVERTENTIE

BERG

CELGETAL VERLAGEN?

Maatwerk stalstrooisels voor de beste boxhygiëne en een optimaal stalklimaat

Benieuwd naar hoe we onze maatwerk mengsels maken? We geven een uniek kijkje achter de schermen!

Vlas- & stro-kalk
Gepelletiseerd strooisel
FX-mineralen